

Povežimo gradove

• II. radionica Projekta »Moj kvart za novo stoljeće«, Centar za kulturu i informacije Maksimir, Muzej grada Zagreba, ožujak 2001.

Već prvom izložbom¹ radionice projekta »Moj kvart za novo stoljeće« najavljen je nastavak Projekta (u međunarodnim razmjerima).

• Kvart za sebe, kvart zajedno

Kvart kao mjesto osobite bliskosti i prepoznatljivosti življenja u gradu katkada kao da poziva na zatvaranje i suprotstavljanje; prisjetimo se, na primjer, grafita koji upozoravaju na teritorijalnu pripadnost ulica, zgrada, pothodnika određenom kvartu. Okolnosti sile ili pozivaju mnoge građane da sve svakodnevne potrebe i navike podmiri samo u svom kvartu, itd.

Između pojedinih kvartova granice su tvrđe, drugdje su mekše, nevidljive, možda i nepostojeće. Bliska povijest podsjeća na prave zidove i druge barijere koje ne samo da su opravdavale kvartove (»sektore«, »zone«, južne ili sjeverne dijelove grada i sl.) već su ih ispresijecali, uništavajući njihovu srž.

Kvartovi će se po nekim razlozima povezati i »na preskok«, ne samo unutar grada, nego i preko kontinena-

b) pojedinačne detalje austrijskih gradića ili Zagreba pretvoriti u zasebnu cjelinu.

Oba su zadatka zanimljiva i na tragu su suvremenih urbanoloških i urbanističkih istraživanja i ostvarenja. Mirne duše mogli bi to biti ozbiljni zadaci ne samo za seminarske vježbe na arhitektonskom studiju, već i teme na poslijediplomskom studiju, pa i za diplomatske obrade.

Suvremenost konceptualno-metodološkog pristupa slijedi uvažavanje slučajnog i neizvjesnog. Nije se inzistiralo (kako je to dominantno u našoj profesionalnoj edukaciji) na **racionalnom pristupu i vrednovanju** prostorne obrade.

Međutim, izložba je pokazala već izborom (samo dijela) radova iz ove druge radionice (koliko je to dopustio inače vrlo prikladan jedan od izložbenih prostora Muzeja grada Zagreba), – kako je teško odoljeti izazovu »čiste likovnosti«.

Poznato je koliko koncentrirane energije utroše projektanti, pogotovo kod natječaja da predstave svoje djelo

ta. Dobri susjedi po sličnostima, različitostima, sklonostima ili znatiželji postat će kvartovi iz Japana i Brazila ili neki drugi. Cyber prostor, naravno, takve susrete ne samo da olakšava, nego i potiče. Ipak, zgodno je susresti se i upoznati i u živo.

• Prva i druga radionica – razlike

Živ susret bila je i druga kvartovska radionica gdje su se, uz voditelje, okupili gimnazijalci/ke iz Zagreba (XVIII. gimnazija, IVa) i iz Murecka (Bakup Mureck Gim., Austrija).

U odnosu na prvu radionicu ova je značajno drukčija. Ne samo po uzrastu, već i po konceptu i metodologiji.

Dok je prva radionica zorno i zanimljivo prezentirala kritički senzibilitet, tehničko umijeće medijskog očitovanja i transformacije (fotografija) i kreativnu invenciju likovne tvorbe na prostorno-građevnom predlošku (fasade, zgrade) – početnog mladenačkog uzrasta (viši razredi osmogodišnje škole), u drugoj su radionici njeni sudionici bili već uz prag punoljetnosti, u izazovu svog budućeg (ili budućih) zvanja i zanimanja, uskoro u položaju da kao punopravni građani sudjeluju u prostornom planiranju i uređivanju mjesta gdje žive – počevši od »kvarta«.

Umjesto zbiljskog izgrađenog prostora i krajolika sada su sudionici imali prvenstveno karte, dakle vizualne modele, kojima se u određenim mjerilima koloristički, simbolički i tekstualno predstavljaju postojeće (i buduće) prostorne strukture.

Iako se svatko treba snaći na PLANU GRADA, znati ga dobro »pročitati«, ipak to nije sasvim jednostavno. U javnim raspravama o prostornim planovima pokazuje se katkad da zabune i previdi nisu iznimni. Stoga su otvorene dileme jesu li pogodniji ilustrativni planovi grada (snimljeni iz zraka) gdje se naoko sve vidi što je i gdje je ili dobri shematski prikazi za tu svrhu imaju svojih prednosti.

• Likovnost grada

Ovih dilema nije vjerojatno bilo u pripremi ove radionice. Sudionici su dobili na raspolaganje fotokopije standardnih planova obaju gradova. Te su podloge poslužile za njihovo kreativno reagiranje uz date ciljeve radionice:

a) »spojiti dijelove gradskog rastera austrijskih gradića i Zagreba u jednu cjelinu«,

kao vizualno lijepo i atraktivno, ciljajući da će i ocjenjivači podleći zavodljivosti estetski odmjerene ili pak duhovitog djela. Nerijetko nadvladava samosvrhovitost prezentacije. Što se predstavlja manje važno, pa i bezvažno.

Kod profesionalne prakse – barem kako stvari sada stoje – ne bi se dopustila ekspresija (bliska enformelu, na primjer) ili bilo koja druga vizualna raspojasanost iz kreativnog užitka. Na radionici ne samo da se likovne tvorbe ne suzdržavaju, nego su se one i očekivale i vjerojatno poticale.

U popratnom tekstu za izložbu POVEŽIMO GRADOVE reklo se između ostalog: ... »povećanjem ritma grada na detalju koji su obrađivali, nastali su radovi bogatih kolorističkih cjelina – novi gradovi u kojima njihove silnice određuju ritam boje«.

Da su impulsi bili snažni i plodonosni pokazali su implicitno radovi s ove urbane radionice. No jesu li na djelu bile doista silnice urbanog ili nesputanog likovnog izraza i kompozicija tek potaknutih predlošcima mjesta i pričom o njima?

• Koraci projekta

Ova radionica makoliko bila pedagoški i kulturološki uspjela i dobrodošla istovremeno je i znak upozorenja: od propitivanja o kvartu kao urbanoj svojevrstnoj paradigmi. Ono traži (i) analitičko zanimanje i elaboraciju – šteta bi bilo odustati od složenijeg pristupa radi ljepote likovnosti. Urbana problematika tada se usmjeruje (a time i reducira) u likovne okvire.

Teško da bi se u tom slučaju mogao doseći osnovni cilj projekta »Moj kvart za novo stoljeće« – kako su ga formulirali autori projekta: – »Pokušaj osvješćivanja brojnih pozitivnih mogućnosti kako utjecati na poboljšanje kvalitete života u urbanoj sredini i mijenjanje detalja našeg okruženja«.

Preispitivanje i pouke svake faze i jesu značajke svakog projekta, pa u tom smislu treba promotriti i ovu radionicu.

Sa zanimanjem očekujemo naredne radionice i sa željom da njihov utjecaj dopre u još snene zagrebačke kvartove u novom stoljeću.

Fedor Kritovac

¹ Članak MOJ KVART U NOVOM STOLJEĆU – POZIVNICA ZA ISTOIME-NULI IZLOŽBU, Komunalni vjesnik, br. 237 od 28. veljače 2001., str. 9